

SIA CŪKU CILTSDARBA CENTRS

SIA AGROSELS

LANDRASES CŪKU ŠKIRNES AUDZĒŠANAS PROGRAMMA

SATURS

Ievads	5
1. Audzēšanas programmas virsmērķis	6
2. Audzēšanas programmas uzdevumi	6
3. Latvijā audzētās Landrases cūku šķirnes raksturojums	7
4. Audzēšanas programmas ģeogrāfiskā teritorija	7
5. Vaislas dzīvnieku skaits audzēšanas programmas realizācijai	7
6. Cūku identifikācijas sistēma	8
7. Cūku izcelsmes reģistrācijas sistēma	9
8. Snieguma pārbaude un cūku ciltsvērtības noteikšanas sistēma	9
8.1. Produktivitātes vērtēšana	10
8.2. Reprodukcijas spēju vērtēšana	11
9. Cūku produktivitātes prasības uzņemšanai ciltsgrāmatā	14
10. Vaislas dzīvnieku izlases principi	15
11. Zootehniskā sertifikāta izsniegšanas kārtība	16
12. Vaislas kuiļu un vaislas materiāla sertificēšana	16
1.pielikums. Nolikums par šķirnes cūku audzēšanas saimniecību atestāciju	17
2. pielikums	20
3.pielikums	21
4.pielikums	24
5.pielikums	27

Rīgā

2019. gada 2. janvārī

Šķirnes cūku audzētāju organizācijas SIA Cūku Ciltsdarba Centrs, Reģ.Nr.40003467111, tās valdes priekšsēdētājas **Dzintras Lejnieces** personā, no vienas puses, un šķirnes cūku audzētāju organizācijas SIA Agrosels, Reģ.Nr. 40003438818, tās valdes priekšsēdētāja **Agra Bokvalda** personā, no otras puses, kopā turpmāk saukti puses, noslēdz sekojoša satura vienošanos:

1. Vienošanās priekšmets

Kopīga audzēšanas programmu īstenošana:

1. Landrases cūku šķirnes audzēšanas programma.
2. Krustojuma vaislas cūku audzēšanas programma.

2. Tiesības un pienākumi

Kopīgi izstrādāt, apstiprināt un realizēt audzēšanas programmas saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 8. jūnija regulu 2016/1012 par zootehniskajiem un ģealoģiskajiem nosacījumiem dzīvnieku audzēšanai, tīršķirnes vaislas dzīvnieku, krustojuma vaislas cūku un to reproduktīvo produktu tirdzniecībai Savienībā un ieviešanai tajā, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 652/2014, Padomes Direktīvas 89/608/EEK un 90/425/EEK un atceļ konkrētus aktus dzīvnieku audzēšanas jomā ("Dzīvnieku audzēšanas regula"), (turpmāk tekstā – **Zootehniskā regula**).

Kopīgi pildīt **Zootehniskajā regulā** noteiktos uzdevumus.

Kopīgi pārstāvēt audzētāju intereses dzīvnieku audzēšanas un ciltsdarba jomā Latvijā.

3. Nepārvarama vara

Neviena no pusēm nenes atbildību par kāda šīs vienošanās punkta nepildīšanu, ja šāda nepildīšana rodas nepārvaramas varas radītu apstākļu rezultātā. Pusei, kurai radušies šādi apstākļi, jāpaziņo par to rakstiski vienas nedēļas laikā otrai pusei.

4. Strīdu izšķiršanas kārtība

Strīds starp pusēm tiek risināts pārrunu ceļā. Ja strīda puses nespēj pārrunu ceļā atrisināt situāciju strīdu risina Latvijas Republikas likumdošanā noteiktajā kārtībā.

5. Noslēdzošie noteikumi

1. Puses piekrīt, ka šī vienošanās veido pušu vienošanās kopumu attiecībā uz audzēšanas programmu realizēšanu.
2. Puses piekrīt, ka jebkādas šīs vienošanās izmaiņas, papildinājumi vai grozījumi stājas spēkā tikai tad, ja tie ir rakstiski un abu pušu parakstīti.
3. Puses piekrīt, ka visi paziņojumi, lūgumi, iesniegumi un apliecinājumi saistībā ar šo vienošanos ir iesniedzami rakstiskā formā un uzskatāmi par nodotiem, ja ir saņemts adresāta apliecinājums.
4. Vienošanās ir sagatavota un parakstīta 2 (divos) eksemplāros latviešu valodā un katrs no šiem eksemplāriem ir uzskatāms par oriģinālu jebkādā tiesiskā nolūkā.
5. Vienošanās stājas spēkā ar tā parakstīšanas brīdi un uz nenoteiktu laiku (līdz viena no pusēm lauž vienošanos).

6. Abiem vienošanās eksemplāriem pēc parakstīšanas ir vienāds juridisks spēks. Katra puse saņem vienu eksemplāru.

6. Vienošanās slēdzēju pušu rekvizīti

SIA Cūku Ciltsdarba Centrs, reģ. Nr. 40003467111,

Adrese: Republikas laukums 2, Rīgā

SWEDBANKA

Konta Nr. LV59HABA0001408047767

SIA Agrosels, Reģ.Nr. 40003438818,

Adrese: Dauguļupes iela 4, Ulbroka

SEB Banka

Konta Nr. LV70UNLA0050003592762

SIA Cūku Ciltsdarba Centrs:

SIA Agrosels:

/Dz. Lejniece/
2019. gada 2. janvārī

/A.Bokvalds/
2019. gada 2. janvārī

Ciltsdarbā ir iesaistītas: šķirnes cūku audzētavas, šķirnes cūku audzētāju organizācijas, mākslīgās apsēklošanas stacijas (MAS), kuras nodarbojas ar vaislinieku bioprodukta ieguvei un piegādi, SIA Genosoft – datu uzskaites centrs, kurš nodrošina datu uzkrāšanu, ciltsvērtības noteikšanu un datu apriti starp audzētavām un organizācijām.

Landrases cūku selekcijas darbu Latvijā organizē Cūku Ciltsdarba Centrs (CCC) un Agrosels. Abas šķirnes cūku audzētāju organizācijas ir oficiāli atzītas un ir arī Latvijas Cūku Audzētāju asociācijas (LCAA) biedri. Šķirnes cūku audzētāju organizāciju uzdevums ir Landrases šķirnes cūku audzēšanas programmas realizācija, tas ir, Latvijā izmantoto Landrases šķirnes cūku produktivitātes uzlabošana. Organizācijas kontrolē vaislas jauncūku pārbaudi (testēšanu) saimniecības apstākļos pēc ātraudzības un liesās gaļas satura ķermenī. Organizē, kontrolē un apkopo vaislas cūku snieguma pārbaudes datus individuāli par katru dzīvnieku, apkopo informāciju par populācijas vērtīgākiem dzīvniekiem Landrases šķirnes cūku ciltsgrāmatā, izvērtē cūku audzētavu darbību un veic to atestāciju, popularizē cūku selekcijas sasniegumus, organizē seminārus un praktiskās apmācības, piedalās lopkopības izstādēs. Tās organizē jaunu augstvērtīgu vaislinieku izaudzēšanu un augstas kvalitātes ģenētiskā materiāla importu.

1. Audzēšanas programmas virsmērķis

Audzēšanas programmas mērķis ir Latvijā audzētās Landrases cūku šķirnes uzlabošana.

2. Audzēšanas programmas uzdevumi

Selekcijas mērķis ir maksimāli izmantot dzīvnieku potenciālās ražotspējas, uzlabot Landrases cūku pamata populāciju, ekonomiski nozīmīgās īpašības un audzēt kvalitatīvu vaislas materiālu. Landrases sivēnmātes selekcionēs pēc atražošanas spējām: auglības, pienības un tukšo dienu skaita. Viņu pēcnācējus izlasīs pēc ātraudzības, liesās gaļas daudzuma un eksterjera. Kuiļu izlase notiks pēc: ātraudzības, liesās gaļas daudzuma, un eksterjera. Kuiļu izlasi veiks atbilstoši viņu izmantošanas virzienam – mātes vai tēva līnijas kuilis.

2.1. Kāpināt sivēnmāšu reprodukcijas spēju. Termins ir plašs un ietver sivēnmātes apaugļošanās spēju, dzemdību norisi, dzīvi dzimušo sivēnu skaitu, sivēnu kvalitāti piedzimstot, sivēnmātes pienīgumu, tukšo dienu skaitu, sivēnmātes mātes īpašības u.c. Tās visas reprodukcijas ciklā ir nozīmīgas, bet precīzi uztverams ir dzīvi dzimušo sivēnu skaits, ko arī izvēlējāties kā galveno selekcionējamo pazīmi. Kā otru selekcionējamo pazīmi iekļaujam sivēnmātes pienīgumu, tas ir, sivēnu metiena svars atšķiršanas brīdī. Kā trešo reprodukcijas cikla nozīmīgāko pazīmi uzskatām tukšo dienu skaitu (dienu skaits no sivēnu atšķiršanas līdz sekmīgai sivēnmātes apaugļošanai). Tās nozīme saistīta ar gadā no sivēnmātes iegūto sivēnu skaitu. Nākošajā selekcijas periodā plānojam sasniegt sekojošu produktivitātes līmeni mātes šķirņu populācijās:

- dzīvi dzimušo sivēnu skaits metienā – 12,5 sivēni;
- gadā atšķirto skaits no sivēnmātes – 26,5 sivēni;
- tukšo dienu skaits – 9;
- pupu skaits ne mazāk kā 14.

2.2. Uzlabot cūku ātraudzību. Cūku augšanas ātrumam ir cieša korelācija ar barības patēriņu dzīvmasas pieauguma ražošanai ($r = -0.83 \dots -0.9$). Pateicoties ciešai korelācijai starp nobarošanās ātrumu un barības patēriņu, uzskatām, ka selekcijas darbā kā selekcionējamo pazīmi varam izmantot vienu no tām, proti, ātraudzību. Nākošajā selekcijas periodā plānojam sasniegt sekojošu cūku ātraudzību:

- sivēnu dzīvmasas pieaugums 1-35 kg – 420 gramu diennaktī;
- dzīvmasas pieaugums nobarošanas periodā – 850 gramu diennaktī;
- 100 kg dzīvmasu sasniegs vidēji 155 dienās.

2.3. Uzlabot kautķermeņu audu sastāvu. Uzdevums ir palielināt liesās gaļas saturu, kā arī liesās gaļas īpatsvaru vērtīgākās ķermeņu daļās – šķiņķī un garajā muguras muskulī. Liesās gaļas daudzumam ir augsta negatīva korelācija ar speķa biezumu. Tādēļ, izmērot dzīvībai cūkai muguras speķa biezumu, varam aprēķināt liesās gaļas saturu (iespējamā kļūda $\pm 2\%$). Prognozējam nākošajā selekcijas periodā panākt 62% lielu liesās gaļas īpatsvaru kautķermeņos.

3. Latvijā audzētās Landrases cūku šķirnes raksturojums

Landrases cūku šķirni Latvijā audzē kopš 1959. gada. Pirmās Landrases šķirnes cūkas iveda no Zviedrijas. 1978 gadā iveda Beļģijas Landrases, bet 20.gs. beigās. Tagad turpinās tīršķirnes Landrasu kuiļu imports no Eiropas valstīm.

Latvijā audzētās Landrases šķirnes cūkas ir baltas, ausis vidēja lieluma, novirzītas uz priekšu. Cūkas garas, stiprām kājām, labi veidotiem šķiņķiem. Sivēnmātēm dzīvmasa vidēji 230 kg, kuiļiem - 300 kg. Sivēnmātēm augsta auglība. Vidēji dzimst 13 sivēni metienā. Līdz atšķiršanai no sivēnmātes metienā saglabājas 11 sivēni. Agrāk Landrases šķirni izmantoja kā tēva šķirni, jo cūkas izcēlās ar labu kautķermeņa kvalitāti. Tomēr pašlaik pēc šķirnes labajām reprodukcijas spējām, Landrases šķirni Latvijā izmanto kā mātes šķirni gan atgriezeniskā, gan trīs un četru šķirņu krustošanā. Testējot Landrases šķirnes vaislas jauncūkas, tās sasniedz 870 g dzīvmasas pieaugumu diennaktī un speķa biezums 9.2 mm.

4. Audzēšanas programmas ģeogrāfiskā teritorija

Audzēšanas programmu realizē Latvijas teritorijā. Latvijas Republika ir valsts Ziemeļeiropā, Baltijas jūras austrumu krastā. Tā ir viena no trijām Baltijas valstīm un ir Eiropas Savienības dalībvalsts. Valsts galvaspilsēta ir Rīga. Ziemeļos Latvija robežojas ar Igauniju, austrumos — ar Krieviju, dienvidaustrumos — ar Baltkrieviju, bet dienvidos — ar Lietuvu.

5. Vaislas dzīvnieku skaits audzēšanas programmas realizācijai

Lai realizētu audzēšanas programmu Landrases cūku šķirnei, nepieciešams vismaz 300 sivēnmātes un 6 kuiļu līnijas. Patreiz Latvijā Landrases cūkas audzē 9. šķirnes cūku saimniecībās.

Landrases cūku skaits

Audzētava	Organizācija	Sivēnmātes	Kuiļi
Brūžkalni, Z/s	Agrosels, SIA	28	0
Liepmuiža, Z/s	Agrosels, SIA	87	0
Ulbroka, SIA	Agrosels, SIA	415	3
Agrofirma Turība, SIA	Cūku Ciltsdarba centrs, SIA	187	2
Druva, SIA	Cūku Ciltsdarba centrs, SIA	16	2
Gaižēni, SIA	Cūku Ciltsdarba centrs, SIA	159	3
Korkalns, SIA	Cūku Ciltsdarba centrs, SIA	51	0
Pakalni, Z/s	Cūku Ciltsdarba centrs, SIA	116	2
PF Vecauce, SIA	Cūku Ciltsdarba centrs, SIA	13	0
Kurzemes CMAS, A/s		0	9
Latgales CMAS, A/s		0	1

6. Cūku identifikācijas sistēma

Cūkas tiek identificētas atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem, kas nosaka lauksaimniecības un akvakultūras dzīvnieku, to ganāmpulku un novietņu reģistrēšanas kārtību, kā arī lauksaimniecības dzīvnieku apzīmēšanas kārtību.

Ganāmpulkos, kuros tiek veikta snieguma pārbaude, sivēnus, kurus atšķir no sivēnmātes ganāmpulka atražošanai, kā arī jauncūkas, jaunkuiļus, kuiļus un sivēnmātes (turpmāk – vaislas cūkas) apzīmē ar krotāliju vai tetovējumu. Vaislas cūkām krotālijā vai tetovējumā papildus novietnes reģistrācijas numuram norāda arī dzīvnieka individuālo numuru, ko piešķir augošā secībā. Cūku un vaislas cūku apzīmēšanai izmanto divpusējas, elastīgas, vienreiz izmantojamas plastikāta krotālijas. Vaislas cūkām individuālo numuru krotālijā iespiež vai ieraksta ar neizdzēšamu tinti. Krotāliju iestiprina cūkas auss vidējā trešdaļā.

Papildus šķirnes cūku audzētavās vaislas dzīvnieka identitāti nosaka pēc kreisā ausī tetovētā vai ievietotā metiena numura. Metiena numuru ietovē vai ievieto 24 stundu laikā pēc piedzimšanas. Vaislas jauncūkai individuālo numuru ietovē labajā ausī un krotāliju ieliek kreisajā ausī. Tetovējuma un krotālijas numuri ir identiski.

7. Cūku izcelsmes reģistrācijas sistēma

Jebkuras sugas dzīvnieku selekcijas pamats ir precīzi iegūti un fiksēti individuālie dati par izcelšanos, attīstību, produktivitāti, ciltsvērtību un pārmaiņām, kas notikušas to dzīves laikā. Kārtību, kādā tas notiek nosaka dzīvnieku audzēšanas un ciltsdarba likums, cūku snieguma pārbaudes kārtība. Izcelsmes un snieguma pārbaudes datu reģistrēšanai tiek izmantota centralizēta cūku pārraudzības datu bāze Seleks C-TS. Par mērījumu, svērumu un uzskaitīto datu precizitāti atbild saimniecības īpašnieks un fiziska persona, kas ir saņēmusi sertifikātu vai apliecību cūku pārraudzībai.

8. Snieguma pārbaude un cūku ciltsvērtības noteikšanas sistēma

Šķirnes cūku audzētāju organizācija uztur snieguma pārbaudes datu uzskaites datubāzi un nodrošina snieguma pārbaudes datu apstrādi. Snieguma pārbaudes gads sākas 1. janvārī un beidzas 31. decembrī. Snieguma pārbaudes datus reģistrē cūku audzēšanas saimniecībās, kurām ir noslēgta vienošanās ar vienu no šķirnes cūku audzētāju organizāciju par Landrases cūku šķirnes audzēšanas programmas īstenošanu. Saimniecībā snieguma datus reģistrē fiziska persona, kas ir saņēmusi sertifikātu vai apliecību cūku pārraudzībai, un fiziska persona, kas ir saņēmusi sertifikātu cūku vērtēšanai. Pārraugs saimniecībās par vaislas sivēnmātēm reģistrē šādus snieguma pārbaudes datus: sēklošanas datumu, kuiļa identifikācijas numuru, atnešanās datumu, metiena numuru, auglību: dzīvu dzimušo sivēnu skaitu, nedzīvu dzimušo sivēnu skaitu, dzīvot nespējīgo sivēnu skaitu, pielikto vai atņemto sivēnu skaitu, atšķirto sivēnu skaitu un atšķiršanas datumu. Vērtēšanas eksperts un pārraugs papildus Ministru Kabineta noteikumos par Cūku snieguma pārbaudes kārtību minētajiem snieguma pārbaudes datiem Landrases šķirnes cūku audzēšanas saimniecībās uzskaita snieguma pārbaudes datus par jauncūkām: pupu skaitu, datumu un svaru uzsākot testu, datumu un svaru beidzot testu, vidējo zemādas speķa biezumu, eksterjera vērtējumu un sivēnmātēm metiena svaru atšķiršanas brīdī un tescens vērtējumu pēc pirmās atnešanās. Snieguma pārbaudes datus reģistrē datubāzē ne retāk kā reizi mēnesī. Snieguma pārbaudes datu ievadīšanai izmantotos pirdokumentus (darba lapas, burtnīcas, žurnālus, kūts kartes) saglabā, lai nepieciešamības gadījumā varētu pierādīt iegūto datu patiesumu.

Šķirnes cūku ciltsvērtības noteikšanai izmanto datus no pārraudzībā iegūtās informācijas, aprēķinos izmantojot par iepriekšējām paaudzēm uzkrāto datu kopumu. Ciltsvērtības noteikšanai lieto labākās lineārās nenobīdītās prognozes (turpmāk — BLUP) daudzvirzienu individuālo modeli, kurā bez pašu dzīvnieku raksturojošiem rādītājiem izmanto arī tā radinieku datus no visām iespējamām priekšteču paaudzēm. Vērtēšanas procesā sinhroni nodala neģenētisko faktoru ietekmes no aditīvās ģenētiskās ietekmes (ciltsvērtības novērtējuma). Katras konkrētas pazīmes analizē tiek izmantota papildu informācija no citām asociētām pazīmēm. Skaitļošanas procesā ņem vērā visas iespējamās radniecības

ziņas, zināmās pazīmju korelācijas, pazīmju iedzimstamību, dispersijas, sekvences, pazīmju blakus ietekmes — grupas, dzimuma, metiena, sezonas u.c. ietekmes. Katram dzīvniekam katrai selekcionējamai pazīmei aprēķina tās genotipisko novirzi no šķirnes vai populācijas vidējā, ko sauc par pazīmes subindeksu. Atsevišķo pazīmju subindeksu apvienošanai vienā kopējā indeksā lieto ekonomiskos svarus, kas ir mainīgs lielums. Noteicošais faktors šo skaitļu lielumā ir konkrētas pazīmes īpatsvaram audzēšanas programmā.

Nosakot ciltsvērtību šķirnes cūkām, tās tiek sadalītas divās pamatgrupās — tēva un mātes. Šķirnes dzīvniekus vērtē attiecīgi savas šķirnes ietvaros. Vērtēšanas procesā tuvu radnieciskas šķirnes var apvienot radnieciskās šķirņu grupās. Ciltsvērtības noteikšanā nepieciešamos ģenētiskos parametrus — korelācijas un iedzimstamības koeficientus — izmanto no šķirnes dzīvnieku audzētāju organizācijās uzkrātās pārraudzības informācijas. Informāciju par ciltsvērtības indeksiem saņem dzīvnieku īpašnieki. Ciltsvērtēšanas dati pēc pieprasījuma ir pieejami arī citiem cūku audzētājiem, mācību un zinātniskām iestādēm. Ciltsvērtības noteikšanai izmanto starptautiski atzītu BLUP programmu cūkām PIGBLUP v 6.00 un tās jaunākās versijas. Ciltsvērtības noteikšanu veic SIA Genosoft.

Cūkām BLUP programmu ciltsvērtības noteikšanai izmanto šādām pazīmēm:

1. vidējais dzīvmasas pieaugums diennaktī dzīves laikā — ADG;
2. vidējais dzīvmasas pieaugums diennaktī testa periodā — TDG;
3. zemādas spēķa biezums — BF;
4. dzīvi dzimušo sivēnu skaits metienā — NBA;
5. dzīvi dzimušo sivēnu skaits, pirmo reizi atnesoties — NBA1;
6. dzīvi dzimušo sivēnu skaits otrajā un nākamajos metienos — NBA2;
7. pienība (metiena svars 21. dienā) — LW21;
8. pienība (metiena svars 21. dienā) pirmajā metienā — LW21D1;
9. pienība otrajā un tālākajās metienos — LW21D2;
10. intervāls starp 1.metiena atšķiršanu un veiksmīgu nākamo apaugļošanu — WCI.

Pazīmes no 1. līdz 3. sauc par produktivitātes pazīmēm. Pazīmes no 4. līdz 10. sauc par reproduktivitātes pazīmēm. Ģenētiskā novērtēšana katrai pazīmju grupai ir atšķirīga.

8.1. Produktivitātes vērtēšana

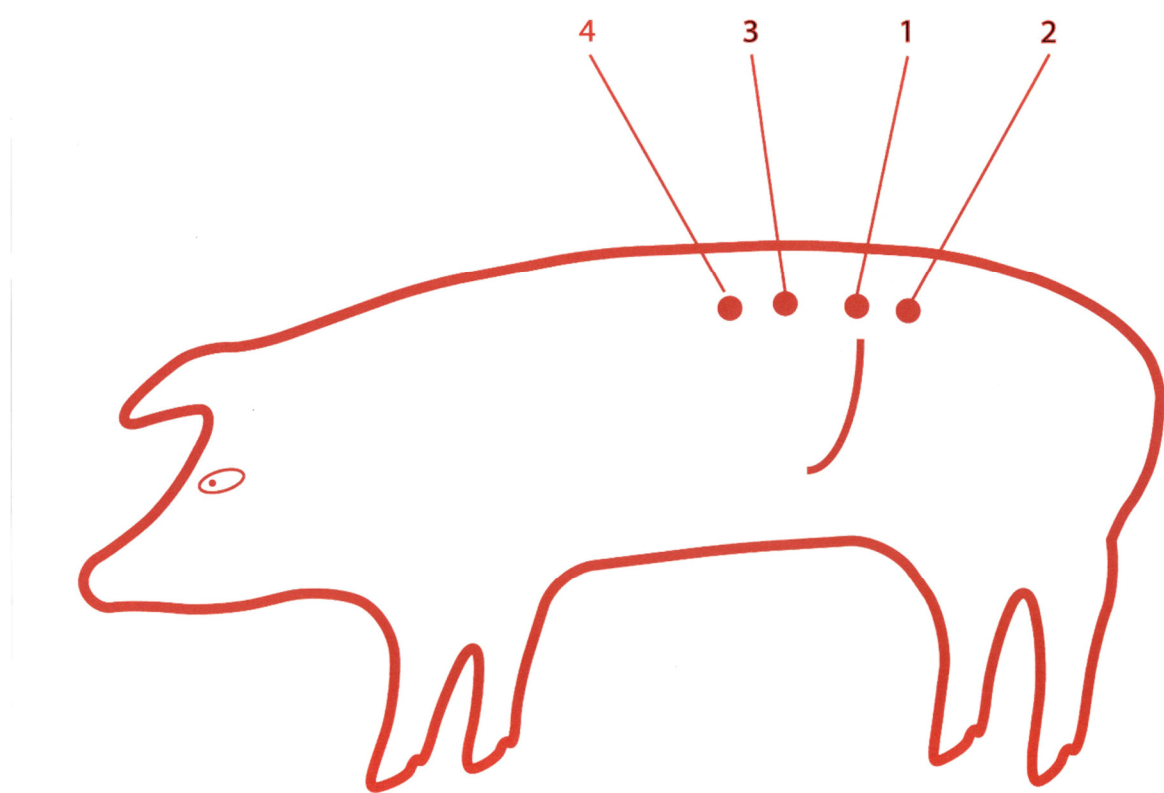
8.1.1. Cūku ātraudzības novērtēšanā tiek ņemtas šādas pazīmes:

1. Vidējais dzīvmasas pieaugums diennaktī dzīves laikā —ADG un vidējais dzīvmasas pieaugums diennaktī testa periodā —TDG; datu ieguvi un uzskaiti nodrošina dzīvnieka īpašnieks, nosverot cūku testa sākšanas dienā un dienā, kad tests pabeigts.

2. Testa sākuma svars (7 – 40 kg) un vecums (ne lielāku par 90 dienām), cūkas vecums, noslēdzot testu, nedrīkst būt mazāks par 100 dienām vai arī tās svars nedrīkst pārsniegt 140 kg; testējamās cūkas jātur grupās atsevišķos aizgaldos, un testa laikā jānodrošina ēdināšana atbilstoši vecumam.

8.1.2. Zemādas speķa biezuma novērtēšana:

Zemādas speķa biezumu mēra dzīvām cūkām, kuras sasniegušas vismaz 85 kg, izmantojot ultraskaņas mērīšanas ierīci RENCO LEAN - MEATER. Speķa biezumu mēra četros punktos 7 cm uz sāniem no muguras viduslīnijas : 1. uz pēdējās ribas; 2. no pēdējās ribas 5 cm uz aizmuguri astes virzienā; 3. no pēdējās ribas 10 cm uz priekšu galvas virzienā un 4. no pēdējās ribas 15 cm uz priekšu galvas virzienā (1. attēls). Tālākos aprēķinos tiek izmantots četru mērījumu aritmētiskais vidējais. Iegūto lielumu koriģē pēc svara moduļa, pielietojot BLUP datu apstrādes metodi, nosaka BF subindeksu.

1. attēls: Zemādas speķa biezuma mērīšana

8.2. Reprodukcijas spēju vērtēšana

8.2.1. Auglības novērtēšana:

1. Dzīvi dzimušo sivēnu skaits, pirmo reizi atnesoties — NBA1;
2. Dzīvi dzimušo sivēnu skaits otrajā un tālākajos metienos — NBA2;

3. Dzīvi dzimušo sivēnu skaits metienā — NBA — tiek aprēķināts pēc šādas formulas:

$$NBA = (NBA1 + (NBA2 * 1,5)) / 2,5$$

4. Auglības novērtēšanai izmanto ganāmpulka uzkrātos datus par katru sivēnmātes metienu atsevišķi, uzrādot apsēklošanas datumu, izmantoto vaislinieku, apsēklošanas veidu (lecināšana vai apsēklošana), atnešanās datumu, dzīvi un nedzīvi dzimušo sivēnu skaitu metienā;

5. Pielietojot BLUP datu apstrādes metodi, nosaka attiecīgo subindeksu auglībai.

8.2.2. Pienības novērtēšana:

1. Metiena svars 21. dienā pirmajā metienā — LW21D1,

2. Metiena svars 21. dienā otrajā un tālākajos metienos — LW21D2;

3. Metiena svars 21. dienā — LW21 tiek aprēķināts pēc šādas formulas:

$$LW21 = (LW21D1 + (LW21D2 * 1,5)) / 2,5$$

4. Pienības novērtēšanai izmanto ganāmpulka uzkrātos datus par katru sivēnmātes metienu atsevišķi; papildus visiem auglības rādītājiem nepieciešami dati par sivēnu pārvietošanu no metiena uz metienu un dati par sivēnmātes izaudzinātā metiena lielumu un svaru;

5. Metienu sver laikā no 20. līdz 30. zīdīšanas dienai;

6. Pielietojot BLUP datu apstrādes metodi, nosaka attiecīgo pienības subindeksu.

8.2.3. Uz “tukšo dienu” intervālu (turpmāk — WCI) attiecas periods starp 1. metiena atšķiršanu un rezultātīvu nākamo apaugļošanu. BLUP analīzes procesā tiek izmantoti sivēnmātes divu pirmo metienu dati un noteikts subindekss.

8.2.4. Ķermeņa uzbūves novērtēšana:

Ķermeņa uzbūvi un eksterjera kļūdas vērtē vizuāli un izlasa pēc negatīvās izlases principa, izslēdzot neatbilstošos dzīvniekus. Eksterjeru vērtē pēc 9 punktu skalas. Nozīmīgākie punkti, uz ko vērtēšanā jāvērs uzmanība, ir parādīti 7.2.4.1. tabulā. Tie diferencēti pēc kopskata, muskuļotības, konstitūcijas, tesmeņa un kājām. Pēc iegūtajiem punktiem izdala trīs tipus:

- audzēšanai vēlamais, 7-9 punkti;

- izmantojamais, 4-6 punkti;

- nevēlamais, 1-3 punkti.

Eksterjera vērtēšana

Jauncūkai, (jaunkuilim) vērtē: kopskatu, muskuļotību, kājas.

Sivēnmātei vērtē: kopskatu, tesmeni, kājas.

Kuilim vērtē: kopskatu, muskuļotību, kājas.

	Punkti	Kopskats (ieskaitot konstitūciju)	Muskuļotība	Kājas	Pupi, tesmens
Audzēšana īvēlams	9 8 7	Atbilst šķirnes tipam, skelets stiprs; mugura gara, plata; ar labi velvētām ribām, dzimumam atbilstošs; pareiza gaita. Novērtē ar 7 punktiem, ja redzama kāda neatbilstība minētajam aprakstam.	Škinkis: labi velvēts, garš, dziļš; Pleci: plati, muskuļoti; Mugura: plata, ar rievīņu vidū.	Stipras, taisnas, plati novietotas. Vēzītis taisns, nagi cieti. Gaita droša, brīva.	Tesmens: dziedzerains, izvietots tālu uz priekšu. Pupi: gari, koniski vai cilindriski, regulāri izvietoti, visi funkcionē; Skaits: 7/7; 7/8; 8/8 un vairāk.
Izņemam	6 5 4	Atbilst šķirnei, dzīvnieks garš vai vidēji garš; skelets stiprs; mugura vidēji stipra, pietiekami plata; Pamanāma kāda no eksterjera kļūdām.	Škinkis: vidēji attīstīts, paīss, ar nelielu velvējumu uz sāniem; Pleci: vidēji plati; Mugura: vidēji plata bez rievīņas pa vidus līniju.	Kājas pietiekami stipras, bet nedaudz satuvinātas lecamajās locītavās. Vēzītis pārāk stāvs vai nedaudz slīps.	Tesmens: vienādi attīstīts. Pupi: skaits 7/6 neregulāri izvietoti, formas kļūdas, viens nefunkcionējošs pups.
Mazpiemērots audzēšanai	3 2 1	Maz atbilst šķirnes tipam; skelets smalks vai pārāk rupjš. Mugura šaura, paīsa vai nedaudz ieliekta; Seklas krūtis; mīksti vēzīši. 3 punktus ieliek, ja redzamas tikai dažas no minētajām kļūdām.	Škinkis: nepietiekami velvēts, īss, sekls; Pleci: šauri, maz muskuļoti, redzamas ādas krokas; Mugura: šaura, jumtveida vai ieliekta.	Pamanāms kāds no kāju defektiem: izteikta X veida priekškāju stāvotne, zobenveida vai zilonkājas, mīksti vēzīši.	Tesmenis: nokāries, īss. Pupi: vairāki pupi nefunkcionē, tie ir neregulāri izvietoti, īsi, daži krāterveida pupi.

Dzīvnieka vērtējumu pieraksta, piemēram, jauncūkai – 8 : 7 : 7 : 5

8.2.5. Kopējās ciltsvērtības jeb selekcijas indeksa aprēķināšana.

No subindeksiem un ekonomiskā svara iegūst kopējo ciltsvērtības indeksu. Kopējā ciltsvērtības indeksa aprēķinam izmanto sekojošus subindeksus un to ekonomiskos svarus:

1. vidējais dzīvmasas pieaugums diennaktī dzīves laikā — ADG	0,5;
2. zemādas speķa biezums — BF	-10;
3. dzīvi dzimušo sivēnu skaits, pirmo reizi atnesoties — NBA1	15;
4. dzīvi dzimušo sivēnu skaits otrajā un nākamajos metienos — NBA2	30;
5. pienība (metiena svars 21. dienā) pirmajā metienā — LW21D1	1,5;
9. pienība otrajā un tālākajās metienos — LW21D2	3,5;
10. intervāls starp 1. metiena atšķiršanu un veiksmīgu nākamo apaugļošanu — WCI	-2.

Lai kopējo ciltsvērtību labāk interpretētu, kā izejas bāze ir visu dzīvnieku vidējais indekss vienāds ar 100 un standartnovirze 20.

9. Cūku produktivitātes prasības uzņemšanai ciltsglēmatā

Ciltsglēmata cūkkopībā tiek kārtota saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem, kas paredz liellopu, cūku, aitu, kazu un zirgu ciltsglēmatas kārtšanas kārtību.

Organizācija slēdz līgumus ar dzīvnieku īpašniekiem par dzīvnieku ierakstīšanu ciltsglēmatā. Organizācija reizi mēnesī izvērtē pārraudzības datu bāzē reģistrētās sivēnmātes un kuiļus. Sivēnmātes uzņem ciltsglēmatā, kad tās pirmo reizi atnesas, kuiļus uzņem ciltsglēmatā uzsākot vaislas darbību (A2). Ciltsglēmatu kārtu katrai cūku audzētāju organizācijai.

Ciltsglēmatai ir divas daļas: galvenā A daļa un papilddaļa B daļa. Galvenajā (A) daļā ieraksta dzīvniekus ar šķirnei atbilstošu izcelsmi divās paaudzēs;

- Vispirms dzīvniekus ieraksta A2 klasē, ieraksta tos dzīvniekus, kam ir tikai atbilstoša izcelsme;

- Pēc tam A1 klasē ieraksta dzīvniekus ar audzēšanu programmas prasībām atbilstošu produktivitāti.

Ciltsglēmatas papilddaļā ieraksta dzīvniekus, kuriem izcelsme neatbilst ierakstīšanai galvenajā daļā.

Lai ierakstītu ciltsglēmatas galvenās daļas A1 klasē tīršķirnes Landrases vaislas kuiļus, ir sekojošas prasības:

vecums dienās sasniedzot 100 kg – 170 un mazāk;

speķa biezums milimetros - 10 un mazāk;

pupu skaits ne mazāks par 14;

ne mazāk kā 50 iegūti metieni;

ne vairāk kā 25% atkātojumi.

Prasības Landrases šķirnes sivēnmātēm ierakstīšanai ciltsglēmatas galvenās daļas A1 klasē:

speķa biezums 10 mm un mazāk noslēdzot jauncūku testu;

divi un vairāk noslēgti metieni;
 tukšais periods ne vairāk kā 15 dienas;
 pie dzimšanas 13 dzīvi dzimuši sivēni un vairāk;
 pie atšķiršanas -11 sivēni un vairāk;
 metiena svars atšķirot ne mazāks kā 65kg.

Dzīvnieku ierakstot ciltsgrāmatā, uzrāda katra indivīda faktiskos rādītājus.

Ja tiek pārdots dzīvnieks, kas nav ierakstīts ciltsgrāmatā, to izvērtē ierakstīšanai ciltsgrāmatā pārdošanas brīdī.

10. Vaislas dzīvnieku izlases principi

Šķirnes cūku audzētavas veic izlasi pēc kopējā ciltsvērtības indeksa un izmanto to pazīmju subindeksus, kas attiecīgajā ganāmpulkā ir visnozīmīgākie. Šķirnes saimniecības veic precīzu zootehnisko darbu, kas tiek saskaņots ar attiecīgo šķirnes cūku audzētāju organizāciju.

Organizācijā un sadarbības saimniecībās strādā speciālisti, kuriem ir atbilstoša lopkopības speciālista izglītība, cūkkopības pārrauga un dzīvnieku vērtētāja sertifikāts.

Katrā audzētavā ir vaislas dzīvnieki, kas pēc savas produktivitātes pārsniedz gan populācijas, gan ganāmpulka vidējo līmeni. Tie ir nukleuss grupas dzīvnieki ar augstu ciltsvērtību. Grupas lielums katrā saimniecībā ir atšķirīgs. Tas saistāms ar atražošanai un pārdošanai nepieciešamo cūciņu un kuilīšu skaitu.

Šķirnes saimniecībās gadā notestē 30% no dzimušajiem sivēniem un labākos atstāj vaislai. Prasība atstāt vaislai cūciņu ar selekcijas indeksu 100 un vairāk. Šo cūciņu apaugļošanai izmantos vaisliniekus, kuru ciltsvērtība ir pēc iespējas augstāka (3. tabula).

3. tabula

Pēc genotipa vērtēto mātes šķirņu jaundzīvnieku izlases kritēriji

Dzimums	Ciltsvērtības indekss	Galvenie subindeksi			
		auglība	dzīvmasas pieaugumi		speķa biezums
			dzīvē	testā	
kuilīši	100 un >	>0	>0	>0	<0
cūciņas	100 un >	>0	>0	>0	<0

No testētām jauncūkām sev jāatstāj tās, kas pārsniedz visu testēto jauncūku vidējo līmeni pēc ciltsvērtības un subindeksi ir pozitīvi, izņemot speķa biezuma un tukšo dienu subindeksus, kam jābūt negatīviem.

Sivēnmātes no ganāmpulka brāķē, ja sivēnu metieni ir pārāk variabli pēc dzīvmasas un ciltsvērtības indekss ir zem 100. Bez ciltsvērtības un subindeksiem sivēnmāšu selekcijā nozīmīgi arī tādi faktori kā

sivēnu neizlīdzinātība metienā pēc svara, grūtas dzemdības, regulāri nogulēti sivēni, agalaktija, sivēnmātes agresivitāte un nepietiekamas mātes īpašības, kāju stiprība.

11. Zootehniskā sertifikāta izsniegšanas kārtība

Ja cūku audzētāji, kuri piedalās apstiprinātā audzēšanas programmā, pieprasa zootehniskos sertifikātus to vaislas dzīvniekiem vai to reproduktīvajiem produktiem, šķirnes dzīvnieku audzētāju organizācija, sertifikātus izsniedz. Zootehniskā sertifikātu izsniedz ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulu 2016/1012, komisijas īstenošanas regulu 2017/717 un ministru kabineta noteikumiem par zootehniskā sertifikāta izsniegšanas kārtību.

12. Vaislas kuiļu un vaislas materiāla sertificēšana

Vaislinieku sertificēšanu cūkkopībā tiek veikta saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem, kas paredz liellopu, cūku, aitu, kazu un zirgu vaislinieku, to vaislas materiāla sertifikācijas kārtību. Pārraudzības ganāmpulkos, ganāmpulku atražošanai, tiek izmantoti sertificēti vaislinieki un / vai sertificēts vaislas materiāls.

Lai sertificētu kuili vai kuiļa spermu, tā ciltsvērtību salīdzina ar Landrases populācijas ciltsvērtības indeksu un subindeksiem. Iespēju robežās tam jābūt pārākam par populācijas un ganāmpulka vidējo līmeni.

Ciltsvērtības indeksam jābūt vienādam ar 100 vai augstākam. Pazīmju vidējais dzīvmasas pieaugums diennaktī dzīves laikā, vidējais dzīvmasas pieaugums diennaktī testa periodā, dzīvi dzimušo sivēnu skaits metienā un pienība subindeksiem vēlams būt ≥ 0 . Pazīmju zemādas speķa biezums un intervāls starp 1. metiena atšķiršanu un veiksmīgu nākamo apaugļošanu subindeksiem vēlams būt ≤ 0 . Pieļaujamas atkāpes importētajiem vaisliniekiem un vaislas materiālam.

NOLIKUMS

par šķirnes cūku audzēšanas saimniecību atestāciju

1. Pretendents iesniedz šķirnes cūku audzētāju organizācijā iesniegumu.
2. Selekcijas organizācija viena mēneša laikā no pieteikuma iesniegšanas brīža apseko ganāmpulku.
3. Saimniecības apsekošanai organizācija izveido komisiju no sekojošu institūciju pārstāvjiem:
 selekcijas organizācijas vadītājs vai tā pilnvarota persona;
 Latvijas Cūku Audzētāju asociācijas pārstāvis;
4. Komisijas priekšsēdētājs ir selekcijas organizācijas vadītājs vai tā pilnvarota persona. Komisija ir darboties spējīga trīs cilvēku sastāvā, obligāti piedaloties tās priekšsēdētājam.
5. Saimniecības atestācija notiek saskaņā ar šķirnes cūku audzēšanas saimniecību atestācijas kritērijiem.
6. Komisija par apsekošanas gaitu sastāda aktu. Uz šī akta pamata tiek pieņemts lēmums.
7. Par pieņemto lēmumu selekcijas organizācija divu nedēļu laikā, skaitot no apsekošanas dienas, rakstiski paziņo ganāmpulka īpašniekam.
8. Negatīva lēmuma gadījumā, atkārtota atestācija iespējama ne agrāk kā pēc sešiem mēnešiem.
9. Selekcijas organizācija apkopo un iesniedz valsts aģentūrā Lauksaimniecības datu centrs informāciju par šķirnes cūku audzēšanas saimniecībām, kurām piešķirts vai saglabāts šķirnes audzētavas statuss.
10. Atestācijas izmaksas sedz atestējamā saimniecība saskaņā ar selekcijas organizācijas apstiprinātu cenrādi.
11. Lai saglabātu šķirnes audzētavas statusu, šķirnes cūku audzētavas atestāciju veic reizi divos gados.

Cūku audzēšanas saimniecības darba novērtēšanā izmantojamie kritēriji.

1. Cūku ganāmpulka snieguma pārbaude:	30
1.1. noteikumiem atbilstoša cūku apzīmēšana;	3
1.2. zootehniskās uzskaites precizitāte:	
1.2.1. pirmsdokumentos;	2
1.2.2. datu savlaicīga un precīza ievadīšana datorā;	6
(-3, ja pirmā testa dati programmā nav ievadīti savlaicīgi);	
(-3, ja nepareizi vai neprecīzi izcelsmes dati, nav datu par izcelsmi);	
1.3. jauncūku testēšanas prasību ievērošana:	
(par katru 10% lielu novirzi no prasībām atskaita 1.5 punktus)	
1.3.1. testa sākums ar dzīvmasu robežās 20 - 40kg;	4
1.3.2. beidz testu pie dzīvmasas 85 - 120 kg;	5

- 1.3.3. gadā notestē 30% no atšķirto sivēnu kopskaita; 3
- 1.4. tiek testēti jaunkuiļi; 2
- 1.5. metiena svēršana atšķirot; 5
- 1.6. pieļauta radnieciskā pārošana (-2 punkti).
- 2. Cūku selekcija ganāmpulkā: 25**
- 2.1. pietiekams tīršķirnes sivēnmāšu skaits (ne mazāk kā 25% no kopējā sivēnmāšu skaita); 3
- 2.2. izstrādāts ganāmpulka selekcijas plāns; 2
- 2.3. izlasi veic atbilstoši izstrādātajam selekcijas plānam:
- 2.3.1. tīršķirnes sivēnmāšu aplecināšanai izmanto vaisliniekus uzlabotājus; 5
- 2.3.2. jauncūkas vaislai izlasa no labākajām sivēnmātēm, ievērojot subindeksus atbilstoši 5 sava ganāmpulka selekcijas plānam;
- 2.3.3. sava ganāmpulka atražošanai atstāj jauncūkas ar indeksu 100 un vairāk, 5 ievērojot subindeksus atbilstoši sava ganāmpulka selekcijas plānam.
- 2.4. Kuiļu izmantošanas ilgums vaislas cūku atražošanai (24. mēneši); 5

3. Sivēnmāšu kvalitāte, salīdzinot ar šķirnes vidējo līmeni iepriekšējā gadā. 20

Sivēnmāšu produktivitātes rādītāji	Šķirne		
	vidējais	saimn.	punkti
1. Auglība			
2. Metiena svars			
3. Atšķirto sivēnu skaits			
4. Tukšo dienu skaits			

Piešķir 5 punktus, ja saimniecības sivēnmāšu vidējie rādītāji vienādi ar attiecīgās šķirnes vidējiem rādītājiem. Pārējos gadījumos aprēķina pēc trijškaitļu uzdevuma metodes.

4. Vaislas jauncūku kvalitāte pēc testa rādītājiem salīdzinot ar šķirnes vidējiem. 10

Jauncūku testa rādītāji	Šķirne		
	vidējais	saimn.	punkti
1. Vecums dienās, sasniedzot 100kg			
2. Liesās gaļas iznākums, %			

Ja ātraudzība virs 185 dienām, -5 punkti.

Ja ātraudzība zem 160 dienām, +5 punkti.

5. Eksterjera novērtējums: 10

-5 punkti, ja pamanāmas kļūdas ganāmpulkā.

6. Labturības prasībām atbilstoša vaislas cūku turēšana: 10

- 7.1. vaislas cūku turēšanai atbilstoši labturības prasībām; 3

7.2. grūsnās sivēnmātes tiek turētas atbilstoši labturības prasībām.	7
7. Sanitārais stāvoklis novietnēs un to apkārtne:	4
8.1. sakoptas, tīras cūku novietnes un palīgtelpas;	2
8.2. sakopta apkārtne.	2
8. Vaislas dzīvnieku pareiza ēdināšana; vērtē pēc vaislas dzīvnieku kondīcijas.	6
9. Piedalīšanās CCC / Agrosels un LCAA rīkotajos pasākumos.	5

Vērtēšanai izmantojamie kritēriji un novērtējums.

	Vērtēšanas kritēriji	Punktu skaits	Iegūti punkti
1.	Cūku ganāmpulka pārraudzība.	30	
2.	Selekcijas darba novērtējums.	25	
3.	Sivēnmāšu kvalitātes rādītāji.	20	
4.	Vaislas jauncūku kvalitāte.	10	
5.	Eksterjera novērtējums.	10	
6.	Labturības prasību ievērošana.	10	
7.	Sanitārais stāvoklis novietnēs.	4	
8.	Vaislas dzīvnieku ēdināšana.	6	
9.	Piedalīšanās CCC / Agrosels un LCAA rīkotajos pasākumos.	5	
	KOPĀ	120	

Šķirnes cūku audzētāju organizācijas SIA Cūku Ciltsdarba centrs Kvalificētu darbinieku saraksts atbilstoši regulas Nr.2016/1012 I pielikuma 1.daļas A sadaļas 2.punktam un informācija atbilstoši 3. un 5. punktam

Darbinieku saraksts

Uzvārds Vārds	Amats	Izglītība
Alksne Valentīna	Projektu vadītāja	Vadības zinības
Lejniece Dzintra	Direktore	Veterinārfeldšeris, pārraugis, vērtētājs, sēklotājs
Permaņickis Uģis	Zootehniķis	Agronoms ar specializāciju lopkopībā, pārraugis vērtētājs

Šķirnes cūku audzētāju organizācijas SIA Agrosels centrs Kvalificētu darbinieku saraksts atbilstoši regulas Nr.2016/1012 I pielikuma 1.daļas A sadaļas 2.punktam un informācija atbilstoši 3. un 5. punktam

Darbinieku saraksts

Uzvārds Vārds	Amats	Izglītība
Bokvalds Agris	Direktors	Veterinārārsts, pārraugis, vērtētājs
Tamašūna Benita	Zootehniķis	zootehniķis pārraugis, vērtētājs,

Informācija atbilstoši regulas Nr.2016/1012 I pielikuma 1.daļas A sadaļas 3.punktam

Dzīvnieku ģenētiskās izcelsmes pārbaudes var veikt pamatojoties uz sākotnējo informāciju par vaislinieku izmantošanu, spermas iegādi, sēklošanu, atnešanos, atšķiršanu.

Informācija atbilstoši regulas Nr.2016/1012 I pielikuma 1.daļas A sadaļas 5.punktam

Cūku saimniecības, kuras realizē audzēšanas programmu, uz vaislas dzīvniekiem attiecināmos datus reģistrē cūku snieguma pārbaudes datu bāzē Seleks CTS.

Dokuments, kurā iekļauta informācija atbilstoši regulas Nr. 2016/1012 I pielikuma 1.daļas B sadaļas 1.punkta "b" apakšpunktam un 2.punktam

Reglaments

i) Reglaments strīdu izšķiršana ar audzētājiem, kas piedalās SIA Cūku Ciltsdarba Centrs / SIA Agrosels audzēšanas programmās.

1. Strīds tiek risināts pārrunu ceļā starp audzētāju un SIA Cūku Ciltsdarba centru / SIA Agrosels. Strīda puses vienojās par risinājumu.
2. Ja strīda puses nespēj pārrunu ceļā atrisināt situāciju. Audzētājs iesniedz SIA Cūku Ciltsdarba centrs / SIA Agrosels rakstveida iesniegumu. Iesniegumā norāda:
  - Fiziska persona vārdu, uzvārdu, dzīvesvietas adresi, kontaktinformāciju; juridiska persona nosaukumu, juridisko adresi, kontaktinformāciju.
  - Iesnieguma iesniegšanas datumu.
  - Strīda būtību, prasījumu un tā pamatojumu.
3. SIA Cūku Ciltsdarba centrs / SIA Agrosels 15 darba dienu laikā sniedz:
  - Pamatotas prasības gadījumā sniedz pozitīvu risinājumu.
  - Rakstiski sniedz pamatotu atteikumu prasības apmierināšanai.
4. Ja SIA Cūku Ciltsdarba centrs / SIA Agrosels atsakās izpildīt audzētāja prasījumu vai audzētāju neapmierina SIA Cūku Ciltsdarba centrs / SIA Agrosels piedāvātais risinājums, audzētājs strīdu risina Latvijas Republikas likumdošanā noteiktajā kārtībā..

ii) Reglaments vienlīdzīgai attieksmei pret audzētājiem, kas piedalās SIA Cūku Ciltsdarba centrs / SIA Agrosels audzēšanas programmās

Visi audzētāji, kas piedalās audzēšanas programmas īstenošanā ir vienlīdzīgi.

iii) Reglaments par dzīvnieku audzētāju, kuri piedalās SIA Cūku Ciltsdarba centrs / SIA Agrosels audzēšanas programmās, un šķirnes dzīvnieku audzēšanas organizācijas SIA Cūku Ciltsdarba centrs / SIA Agrosels tiesībām un pienākumiem.

1. Cūku audzētāju tiesības un pienākumi

- Piedalīšanās SIA Cūku Ciltsdarba centrs / SIA Agrosels audzēšanas programmās ir brīvprātīgs pasākums.
- Audzētājs slēdz līgumu ar SIA Cūku Ciltsdarba centrs / SIA Agrosels par piedalīšanos audzēšanas programmā.
- Audzētājs nodrošina precīzu cūku snieguma pārbaudes datu ieguvi un reģistrēšanu atbilstoši spēkā esošiem Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un audzēšanas programmai.
- Cūku audzētājiem ir tiesības piedalīties audzēšanas programmā, kas apstiprināta saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulas 2016/1012 8. panta 3. punktu un attiecīgā gadījumā 12. pantu, ar noteikumu, ka:
  - a) to vaislas cūkas tiek audzētas saimniecībās, kas atrodas minētās audzēšanas programmas ģeogrāfiskajā teritorijā;
  - b) tīršķirnes vaislas cūku gadījumā – to vaislas dzīvnieki pieder pie minētajā audzēšanas programmā iekļautas šķirnes vai krustojuma cūku gadījumā – to vaislas dzīvnieki pieder pie minētajā audzēšanas programmā iekļautas šķirnes, līnijas vai krustojuma.
- Cūku audzētājiem, kuri piedalās audzēšanas programmā, kas apstiprināta saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulas 2016/1012 8. panta 3. punktu un attiecīgā gadījumā 12. pantu, ir tiesības:
  - a) ka to tīršķirnes vaislas cūkas saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulas 2016/1012 18. un 20. pantu ieraksta tās ciltsgrāmatas pamatdaļā, kuru šķirnes cūku audzētāju organizācija šai šķirnei izveidojusi;
  - b) ka to dzīvniekus saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulas 2016/1012 20. pantu ieraksta tās ciltsgrāmatas papilddaļā, kuru šķirnes cūku audzētāju organizācija šai šķirnei izveidojusi;
  - c) ka to krustojuma vaislas cūkas saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulas 2016/1012 23. pantu reģistrē ciltsreģistrā, kuru krustojuma cūku audzētāju organizācija šai šķirnei, līnijai vai krustojumam izveidojusi;
  - d) piedalīties snieguma pārbaudēs un ģenētiskajā izvērtēšanā saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulas 2016/1012 25. pantu;
  - e) saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulas 2016/1012 30. panta 1. un 4. punktu saņemt zootehnisko sertifikātu;
  - f) pēc pieprasījuma saņemt to vaislas dzīvnieku jaunākos snieguma pārbaūžu rezultātus un ģenētiskās izvērtēšanas rezultātus, ja tādi ir pieejami;

g) piekļūt visiem pārējiem ar minēto audzēšanas programmu saistītajiem pakalpojumiem, ko šķirnes cūku audzētāju organizācija vai krustojuma cūku audzētāju organizācija, kura īsteno minēto audzēšanas programmu, nodrošina iesaistītajiem cūku audzētājiem.

2. Šķirnes dzīvnieku audzēšanas organizācijas SIA Cūku Ciltsdarba centrs / SIA Agrosels tiesības un pienākumi

- Attiecībā uz tās audzēšanas programmām, kas apstiprinātas saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulas 2016/1012 8. panta 3. punktu un attiecīgā gadījumā 12. pantu, šķirnes cūku audzētāju organizācijai un krustojuma cūku audzētāju organizācijai ir tiesības neatkarīgi izstrādāt un īstenot šādas audzēšanas programmas, ar noteikumu, ka tās atbilst Eiropas Parlamenta un Padomes regulai 2016/1012 un jebkuriem to apstiprinājuma nosacījumiem;

- šķirnes cūku audzētāju organizācijai vai krustojuma cūku audzētāju organizācijai ir tiesības izslēgt cūku audzētājus no dalības audzēšanas programmā, ja tie neatbilst audzēšanas programmas noteikumiem vai nepilda pienākumus, kas noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes regulas 2016/1012 I pielikuma 1.daļas B. punkta 1.apakšpunkta b) punktā minētajā reglamentā;

- šķirnes cūku audzētāju organizācijai un krustojuma cūku audzētāju organizācijai, neskarot tiesu lomu šajā jautājumā, ir atbildīgas par to, lai strīdi, kas var rasties starp cūku audzētājiem un starp cūku audzētājiem un šķirnes cūku audzētāju organizāciju vai krustojuma cūku audzētāju organizāciju, īstenojot saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulas 2016/1012 8. panta 3. punktu un attiecīgā gadījumā 12. pantu apstiprinātas audzēšanas programmas, tiktu izšķirti saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulas 2016/1012 I pielikuma 1. daļas B. punkta 1. apakšpunkta b) punktā minēto reglamentu.

- pilda regulā Nr. 2016/1012 noteiktos uzdevumus.

- sertificē vaisliniekus un vaislas materiālu.

- pārstāv šķirnes cūku un krustojuma cūku audzētāju intereses dzīvnieku audzēšanas un ciltsdarba jomā Latvijā.

- kārtro un uztur cūku snieguma pārbaudes informācijas datubāzi.

Šķirnes cūku audzētāju organizācijas paškontroles sistēma

Kontroles posms	Potenciālais risks	Pasākumi risku novēršanai	Korektīvās darbības	Kontroles pasākumi
1. Personu, kas nodarbojas ar cūku vērtēšanu, snieguma pārbaudi un pārraudzību, mākslīgo apsēklošanu, darbība.	1. Nav sertifikāta vai apliecības attiecīgajā darbības jomā.	Sertifikātu vai apliecību attiecīgajā darbības jomā personai izsniedz, aptur un anulē datu centrs. Šķirnes cūku audzētāju organizācija izsniedz apliecinājumu par praktisko iemaņu apgūšanu cūku pārraudzībā un snieguma parbaudē, cūku vērtēšanā un cūku mākslīgajā apsēklošanā. Persona ne retāk kā reizi piecos gados paaugstina kvalifikāciju, apmeklējot kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumus, kā arī kursus, seminārus un konferences attiecīgajā darbības jomā vismaz 16 stundu apjomā attiecīgās sugas lauksaimniecības dzīvnieku nozarē.	Ja persona piecu gadu laikā nav paaugstinājusi kvalifikāciju attiecīgajā darbības jomā, datu centrs uz laiku aptur sertifikāta vai apliecības darbību, līdz persona ir atkārtoti nokārtojusi pārbaudes testu.	Apsekojot cūku audzēšanas saimniecības, pārbauda vai personām ir sertifikāts vai apliecība attiecīgajā darbības jomā.

	<p>2. Ja personu, kas nodarbojas ar cūku vērtēšanu, snieguma pārbaudi un pārraudzību, mākslīgo apsēklošanu, sniedz nepatiesu informāciju attiecīgajā darbības jomā</p>	<p>Pārraugš, vērtētājs un sēklotājs veic savu darbu godprātīgi, objektīvi un profesionāli, saskaņā ar normatīvajiem aktiem un audzēšanas programmām.</p>	<p>Ja persona nepilda normatīvo aktu prasības dzīvnieku audzēšanas un ciltsdarba jomā vai ir sniegusi nepatiesu informāciju, datu centrs uz laiku aptur sertifikāta vai apliecības darbību. Personai ir jāapmeklē kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumi un atkārtoti jānokārto pārbaudes tests. Datu centrs anulē sertifikātu, ja persona savas darbības vai bezdarbības dēļ ir radījusi zaudējumus ganāmpulka īpašniekam, atkārtoti pārkāpusi normatīvo aktu prasības dzīvnieku audzēšanas, ciltsdarba vai veterinārmedicīnas jomā vai sniegusi nepatiesu informāciju, triju gadu laikā nav veikusi darbību sertifikātā norādītajā jomā.</p>	<p>Cūku pārraudzības un snieguma pārbaudes dati regulāri tiek uzskaitīti pirmsdokumentos un ievadīti cūku pārraudzības un snieguma pārbaudes programmā Seleks CTS. Apsekojot cūku audzēšanas saimniecības, izlases veida pārbaudes par datu atbilstību.</p>
<p>2. Vaislas kuiļu un to vaislas materiāla sertifikācija</p>	<p>1. Vaislas kuilis vai tā vaislas materiāls nav sertificēts.</p>	<p>Cūku audzēšanas saimniecībās ganāmpulku atražošanai izmantotos kuiļus vai to vaislas materiālu sertificē atbilstoši normatīvajiem aktiem un audzēšanas programmām.</p>	<p>Pēcnācējus, kas iegūti no nesertificēta vaislas kuiļa vai tā vaislas materiāla neizmanto ganāmpulka atražošanai.</p>	<p>Apsekojot cūku audzēšanas saimniecības, pārbauda ganāmpulka atražošanai izmantoto vaislinieku vai to vaislas materiāla sertifikātu derīgumu. Datubāzē ievada informāciju par izsniegtajiem sertifikātiem un to derīguma termiņu.</p>

3. Cūku audzēšanas saimniecības	Pietiekams vaislas dzīvnieku skaits	Tīršķirnes vaislas cūkas ieraksta ciltsgrāmatas pamatdaļā, krustojuma vaislas cūkas reģistrē ciltsreģistrā.	Ja cūku audzēšanas saimniecībā nav audzēšanas programmai atbilstošas vaislas cūkas, tā nevar piedalīties audzēšanas programmā.	Cūku pārraudzības un snieguma pārbaudes programmā Seleks CTS ir reģistrētas ciltsgrāmatā un ciltsreģistrā ierakstītās vaislas cūkas.
	Nav zootehniskais sertifikāts.	Ja dzīvnieku audzētāji pieprasa zootehniskos sertifikātus vaislas cūkām vai to reproduktīvajiem produktiem. Šķirnes cūku audzētāju organizācija minētos sertifikātus izsniedz. Ja tiek tirgotas vaislas cūkas, vai to reproduktīvie produkti, līdz ir jābūt zootehniskais sertifikāts.	Importētās vaislas cūka bez zootehniskā sertifikāta nevar izmantot ganāmpulka atražošanai. Lai izmantotu dzīvnieku bez zootehniskā sertifikāta ganāmpulka atražošanai, nepieciešams nokārtot zootehnisko sertifikātu valstī, kur dzīvnieks iegādāts vai izaudzēts.	Reģistrējot importētās vaislas cūkas vai to reproduktīvos produktus cūku pārraudzības un snieguma pārbaudes programmā Seleks CTS, izmanto zootehnisko sertifikātu. Apsēkojot cūku audzēšanas saimniecības, pārbauda importēto vaislas dzīvnieku zootehniskos sertifikātus.
4. Izcelsmes datu ticamības pārbaude	Neatbilst vaislas cūku izcelsmes dati.	Šķirnes cūku audzētavās vaislas dzīvnieka identitāti nosaka pēc kreisā ausī tetovētā vai ievietotā metiena numura. Metiena numuru ietevē vai ievieto 24 stundu laikā pēc piedzimšanas. Vaislas jauncūkai individuālo numuru ietevē labajā ausī un krotāliju ieliek kreisajā ausī. Tetovējuma un krotālijas numuri ir identiski.	Vaislas cūkas, kurām neatbilst izcelsmes dati neizmanto ganāmpulka atražošanai vai realizē gaļai.	Apsēkojot cūku audzēšanas saimniecības veic izlases veida izcelsmes pārbaudes, salīdzinot pirmdokumentos norādīto informāciju ar cūku pārraudzības un snieguma pārbaudes programmā reģistrēto.

To tīršķirnes vaislas dzīvnieku audzētāju saraksts, kas piedalās audzēšanas programmā, – atbilstoši regulas Nr. 2016/1012 I pielikuma 1.daļas B sadaļas 1.punkta "a" apakšpunktam un vaislas dzīvnieku skaits attiecīgās audzēšanas programmas īstenošanai ģeogrāfiskajā teritorijā – atbilstoši regulas Nr. 2016/1012 I pielikuma 1.daļas A sadaļas 4.punktam

Šķirnes cūku audzēšanas saimniecības kas realizē audzēšanas programmu Latvijā audzētajām
Landrases šķirnes cūkām

Nosaukums	Suga	Šķirne	Organizācija
Agrofirma Turība, SIA	cūka	Landrases	Cūku Ciltsdarba centrs, SIA
Brūžkalni, Z/s	cūka	Landrases	Agrosels, SIA
Druva, SIA	cūka	Landrases	Cūku Ciltsdarba centrs, SIA
Gaižēni, SIA	cūka	Landrases	Cūku Ciltsdarba centrs, SIA
Korkalns, SIA	cūka	Landrases	Cūku Ciltsdarba centrs, SIA
Liepmuiža, Z/s	cūka	Landrases	Agrosels, SIA
Pakalni, Z/s	cūka	Landrases	Cūku Ciltsdarba centrs, SIA
PF Vecauce, SIA	cūka	Landrases	Cūku Ciltsdarba centrs, SIA
Ulbroka, SIA	cūka	Landrases	Agrosels, SIA